partijen ligt in de Christelijke werkliedengroep.

Wij doen daarmede niets te kort aan de verdiensten van die arbeiders, die zonder door het Christelijk beginsel te worden geleid, toch uit een besef van recht en eerlijkheid zich niet aan muiterij en contractbreuk hebben schuldig gemaakt. Maar deze arbeiders staan los op zichzelf, hebben geen organisatie en konden dus niet zooals Patrimonium, de Christelijke Volksbond en de R. Kath. Werkliedenvereenigingen met een publiek getuigenis optreden, waardoor een tegenwicht gesteld werd tegen de manifesten van het Comité van Verweer. De organisatie der Christelijke werklieden van verschillende gezindte heeft in den jongsten strijd schitterend de vuurproef doorstaan. Aan haar is het in de eerste plaats te danken, dat het revolutieopzet niet is gelukt.

Te meer klemt daarom de vraag, of de maatschappijen en patroons, die het meest van de werkstaking te lijden hebben gehad, er niet op bedacht moeten zijn alles te doen wat in hun vermogen is, om Christelijke werklieden in hun dienst te krijgen.

Van de socialistische raddraaiers gaat een propaganda actie uit, die steeds verderfelijker blijkt. Eén socialistisch werkman op een werkplaats is voldoende, om den geest van al de werklieden om te zetten. Ontevredenheid kweeken is geen moeilijk werk. Vooral niet, wanneer men met werklieden te doen heeft, die door de neutrale school ontkerstend zijn en alleen door materieele belangen zich leiden laten.

Het baat u dan ook niets, dat de maatschappijen en patroons van de jongste staking gebruik hebben gemaakt, om de vurigste kemphanen van het socialisme buiten de werkplaats te zetten. Het kwaad sluipt in stilte toch voort. Aan ieder werkman, vóór men hem in dienst neemt, een politieke geloofsbelijdenis af te nemen, is ondoenlijk. En al mag thans, omdat de schrik er in zit, de socialistische propaganda in gesprek en met geschriften een oogenblik zich schuil houden, — als de storm voorbij is en de waakzaamheid verslapt, dan begint het oude spel op nieuw.

Tegenweer tegen het socialisme biedt alleen het Christendom. Een werkman, die God vreest en beeft voor Zijn woord, laat zich door het socialistisch geluit niet vangen. Hij heeft het „schild des geloofs," waarop ook deze vurige pijlen van den Booze afketsen.

Het is daarom van zoo hoog belang voor heel de maatschappij, dat al wat voor den Christenwerkman een belemmering is om in een bepaalde betrekking dienst te nemen, uit den weg worde geruimd. Indien de patroon met de eischen van het Christelijk beginsel geen rekening houdt, dan sluit hij zijn werkplaats voor de Christenwerklieden en heeft hij het aan zichzelf te wijten, wanneer straks onder zijn werklieden het socialisme de overhand krijgt.

Met name geldt dit van de spoorwegmaatschappij.

Trots al het geschreeuw der volksmenners is het een vaststaand feit, dat de loonen, die de spoorweg-maatschappij uitkeert, vrij hoog zijn. Menig arm predikant op een afgelegen dorp en menig schoolmeester met een karig tractement zou dankbaar wezen voor het zoogenaamde „hongerloon", dat de heeren-machinisten ontvangen. De onlangs publiek gemaakte loonlijsten hebben menigeen met verbazing vervuld. En dat geldt niet alleen van de loonen der arbeiders aan het spoor, maar even goed van de werklui bij de veemen, bij den gemeentedienst en bij de verschillende vakken. Loonen van twintig tot dertig gulden per week zijn in Amsterdam geen zeldzaamheid. En al mag de levensstandaard in onze groote steden duurder zijn dan op het land, er is toch geen vergelijking tusschen hetgeen deze werklui verdienen en wat een plattelandsarbeider aan loon elke week beurt.

Dat de Christenwerklieden onder het spoorwegpersoneel zoo uiterst zeldzaam zijn, ligt dan ook niet aan het loon of de zwaarte van het werk, maar uitsluitend aan den *Zondagsdienst*. Nog onlangs schreef ons een werkman aan het spoor, die bij de laatste staking uitnemende diensten had verricht om zijn medearbeiders van de staking af te houden, dat hij o zoo gaarne zich voor machinist wilde aangeven, maar dat hij bezwaar had met het oog op den Zondag. Van de 52 Zondagen zou hij 26 in dienst moeten zijn, en dat streed met zijn conscientie. De uitweg, door anderen te baat genomen, om door ruiling van dienst Zondags vrij te komen, achtte hij onzedelijk. Wie zelf den Zondag heiligen wil, mag dit niet doen door anderen in zijn plaats te laten werken. Zoo worden de beste en trouwste werklieden, waarop men in geval van nood onvoorwaardelijk rekenen kan, van den spoordienst buitengesloten.

Nu zullen wij hier niet de vraag stellen, of de spoordienst op Zondag geheel zou kunnen stilstaan. Er zijn eischen ook van het internationaal verkeer, waardoor in onze maatschappij dit wellicht ondoenlijk zou blijken. Maar al geeft men dit toe, dan wordt hiermede nog in niets te kort gedaan aan de klacht, dat de spoorweg-maatschappij met den Zondag zoo goed als in het geheel niet rekent. Het goederenvervoer mag op dien dag minder zijn, maar de gewone personentreinen gaan ongestoord hun gang. Men behoeft het eerste het beste spoorboekje maar in te zien, om het feit te kunnen constateeren, dat niet één trein, hetzij dan van algemeen of van locaal belang, op Zondag stil staat. De dienst op Zondag is even druk als op elken gewonen dag in de week.

In een Christelijk land, zooals Nederland is, moest dit niet zoo zijn. Er is geen enkele reden denkbaar, waarom de dienst op Zondag niet kon worden beperkt tot de noodigste treinen, zooals dit ook in andere landen bijv. Engeland en Amerika geschiedt. Reeds daardoor zou het spoorweg-personeel een belangrijke verlichting ontvangen en het conscientiebezwaar van menig Christen-werkman zijn weggenomen.

Wij hopen dat de Enquête-commissie, waarin mannen als Ds. Talma zitting hebben, ook aan dit gewichtig punt haar aandacht schenken zal.

Uit de Pers.

Naar aanleiding van de rede, waarmede de Minister van Waterstaat de leden der Enquête-commissie installeerde, schrijft Ds. Van Schelven in de *Gelderscke Kerkbode* het volgende:

In de *Staats-Courant* is opgenomen de toespraak waarmede de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, Mr. J. C. de Marez Oyens, de enquête-Commissie heeft geïnstalleerd; die toespraak is een schoon stuk, dat wij gaarne in zijn geheel zouden opnemen; het is echter veel te groot, en bestaat in de groote bladen, meer dan twee kolommen, met kleine letters gedrukt.

Eerst wordt daarin gewezen op het onderzoek in 1890 van Staatswege ingesteld, naar de maatschappelijke toestanden der arbeiders, en naar de verhoudingen tusschen hen en hunne werkgevers, dat zich ook uitgestrekt heeft tot de spoorwegen. Over het algemeen was de uitslag van dat onderzoek bevredigend. Slechts in tweeerlei opzicht drong die Commissie, destijds, op verbeteringen aan; ten eerste wat aangaat de regeling der werktijden, en ten andere met betrekking tot de wijze waarop de klachten moesten worden ingediend bij het Hoofdbestuur der Spoorwegen.

Op verbetering is in dit tweeledig opzicht aangedrongen; en er is verbetering aangebracht.

De Minister verbaasde zich dan ook over den geest der ontevredenheid die bij zeer velen der spoorwegarbeiders werd gevonden, en meende dat er van schromelijke overdrijving hier sprake moest wezen; dit werd met de stukken zelf bewezen.

Er is n.l. als zware klacht dit ingebracht, dat het personeel met allerlei boeten een groot deel van zijn loon zich onthouden zag; en wat is nu het officieele cijfer?

In 1901 werd door de Staatsspoor uitbetaald aan loon, negen millioen gulden; het bedrag der gezamenlijke boeten was niet meer dan ongeveer 5000 gulden; bij de Hollandsche spoor werd uitbetaald vijf millioen gulden aan loon, en betaald aan boeten door de arbeiders, ongeveer 4 à 5000 gulden; dus ongeveer een halve of heele cent op de duizend gulden, een bedrag te klein om er veel over te zeggen, laat staan *iets*.

Toch schijnt er iets niet in den haak te zijn, waardoor de ontevredenheid is gaande gemaakt; er is iets waaromtrent dringend onderzoek en opheldering noodig is, opdat alle onzekerheid wegvalle.

Met het oog daarop heeft de Regeering eene Commissie van enquete in het leven geroepen; wier taak het is zoodanig licht te ontsteken, dat alle duisternis wijke, en de grond van rechmatige ontevredenheid kome weg te vallen. Hoe nauwkeuriger en spoediger die Enquete-Commissie hare taak afwerkt, hoe aangenamer het der Regeering wezen zal.

In dier voege sprak de Minister tot de Commissie die daar voor hem stond; vooral zijn slotwoord nemen wij hier woordelijk over: »Zij (nl. de belangrijke taak dier Heeren) heeft haren oorsprong in gebeurtenissen, die in de geschiedenis van ons vaderland van het begin dezer eeuw, een kenmerkende plaats zullen blijven innemen. Is er veel gebeurd wat tot droefheid, inkeer en verontmoediging een ieder zou kunnen stemmen, die de nationale gemeenschap levendig gevoelt en zich weder schuldig erkennende aan dwalingen en zonden, in welke groepen ook zijner natie, en daaruit geboren ellende als zijn eigen leed aanvaardt, uit de nevelen, waarin de laatste maanden waren gehuld, zal de dag zeker rijzen, indien maar hetgeen wij hebben doorleefd, moge leiden tot ernstiger betrachting van het woord der Schrift, dat gerechtigheid een volk erhoogt. Dat daartoe bevorderlijk moge wezen het in te stellen onderzoek, de samenvatting en overweging zijner uitkomsten, en de maatregelen, die er uit kunnen geboren worden ten bate der arbeiders, die ons als deel van onze natie na aan het hart liggen, het is de wensch waarmede ik thans de Commissie, ingesteld bij Koninklijk besluit, voor geïnstalleerd verklaar, en waarmede ik aan de ervaren en vaste hand van uwen Voorzitter den presidialen hamer overreikt."

Ieder die dit stuk in zijn geheel leest, zal met ons moeten toestemmen dat het een schoon stuk is, waaruit een hart spreekt, en tevens den goeden wil om bezwaren, wier zekerheid nog niet eens duidelijk bleek, op grondige wijze te onderzoeken en alsdan weg te ruimen.

Die toespraak dient weer om aan het licht te brengen het ongegronde beweren, dat slechts kapitalistische beweegredenen ook bij deze Regeering voorzaten in het optreden in de bekende stakingsgeschiedenis.

Schoon vinden wij hier het solidariteitsgevoel door den Minister geuit; solidair in schuld en zonde, solidair ook in het daaruit voortvloeiende leed; hier een staan tegenover elkaar, aan de eene zijde van den Minister, die slechts uit de hoogte oordeelt, en aan de andere zijde van een groep arbeiders die hooghartig voorbij wordt gegaan; maar beide behooren tot eene natie, tot een volk, die met elkander zich voor God verootmoedigen, en samen buigen voor het gezag van Gods Woord, dat aan beiden aanwijst den weg der verhooging, in het doen van gerechtigheid.

Wat zullen de niet Ministeriecle bladen van deze toespraak zeggen? wat zullen vooral zij oordeelen die a tijd zoo laatdunkend spraken over de christelijke beginselen"?

Wat zal *Het Volk* verkondigen omtrent het woord van dezen Minister? Dit blad heeft reeds gesproken en noemt de geheele toespraak een schande!".

Wij kunnen niet anders dan God danken dat Hij ons zulke mannen gaf die het waarlijk te doen is om het »Heil des Volks".

Wij begroeten deze toespraak met groote ingenomenheid, ook nog om andere redenen.

Tegenover de aanklachten die van den socialistischen kant werden ingebracht, stond het niet geheel ongegronde vermoeden dat die klachten sterk overdreven werden; zoo gemakkelijk kon men nu geraken tot het standpunt dat er met veel wettige grond is om te klagen, om straks, in conservatieve onaandoenlijkheid, vrede te nemen met het bestaande, en als de priester en de leviet ongevoelig voorbijgaan.

Onze Regeering doet dat niet; niettegenstaande de afwezigheid van het geldig bewijs, wordt toch het onderzoek ingesteld.

Zoo diende de natie ook te doen, gelijk als ook ieder lid dier natie voor zich zelven; grondig alles onderzoeken op de meest onpartijdige manier, opdat ook het verborgen en bijna sluimerend kwaad worde gekend en opgeruimd.

Een conservatief looft het bestaande; maar een mensch die bij de Schrift leeft, kent de kracht van zonde, sleur, gewoonte, en weet dat de prikkel van Gods Woord daartegen moet worden gericht telkens opnieuw. Gelijk iedere Gereformeerde kerk heeft te zeggen: reformata quia reformanda, d.i. gereformeerd zijn wij, maar om daarmit juist te ontleenen de roeping om op den weg der reformeering te volharden.

Dit nu past ook ieder Christen, dien naam in den goeden zin opvattend, en dien naam dus waardig, op alle terrein des levens toe.

Er is echter nog eene reden waardoor blijdschap bij ons werd opgewekt bij het lezen van dit Staatsstuk.

De Regeering had gestaan tegenover een deel des volks dat met booze plannen vervuld was; met de gewapende hand moest het dreigend oproer worden bedwongen en voorkomen.

Eene conservatieve Regeering zou na de verkregen stilte, na krachtsontplooiing terugzinkende in zwakheid, gemeend hebben genoeg te hebben verricht daarin gesteund door het onderzoek van 1890 waarin verklaard was dat alles voortreffelijk in orde was: tout est pour le mieux dans le meilleur des mondes.

Zoo doet deze Christelijke Regeering echter niet, na handhaving van het gezag, zal recht geschieden; niet door de schuldigen te straffen, (dit zal natuurlijk niet uitblijven, zoo de wetten worden overtreden) maar door voor de belangen van den werkman op te komen. De werkman moet verlost worden uit den strik waarin het socialisme hem gevangen houdt: dat hij bij de Regeering staat aangeschreven als uitstekend geschikt om alleen het vuile werk te doen.

De Regeering wil zoo optreden dat de arbeiders gaan inzien, dat niet die Regeering het grootste vijand is, maar dat die vijanden moeten gezocht worden onder de Oudegeesten, de Petters, de Domela Nieuwenhuitens en Troelstras en dergelijken.

Laat dit stuk van Minister de Marez Oyens ons leeren om niet langer conservatief te denken, te spreken en te handelen, maar zooals het betaamt; als dezulken die het Woord kennen, en toepassen willen; en die voor God verantwoordelijk weten te staan in doen en laten, met de beginselen en beweegredenen die aan dat doen en laten ten grondslag liggen.

Gerechtigheid verhoogt een volk, maar de zonde is de schandvlek der natien.

Ook de Gereformeerde kerken, met hare leden, hebben eene roeping tegenover dat »Conservatief van alle gading".

Dit is volkomen juist opgemerkt.

Het conservatisme mag in onzen kring geen steun vinden. Waar misstanden te verbeteren en rechtmatige grieven weg te nemen zijn, daar moet de Christen in de eerste plaats toonen, dat hij opkomt voor de verdrukten.

Het is een geruststelling, dat onze Regeering van dit valsch conservatisme niets weten wil.

Daardoor zal ook de partij der werklieden leeren inzien, waar de beste beschermers voor haar belangen gevonden worden.

Officieele Berichten.

Prov. Studiefonds (Noord-Holland).

De penningmeester verzoekt zeer dringend om zending van de collecten, daar hij anders niet voldoen kan aan de verplichting, die de kerken tegenover de alumni hebben op zich genomen.

Namens Deputaten:
H. THOMAS.

Purmerend, 5 Mei 1903.

Het adres van de Geref. Kerk te Ruhrort is thans: Herrn C. van der Pol, Bismarckstrasse 8, Laar bij Ruhrort. Stukken en brieven, den kerkeraad betreffende, worden aan dit adres verwacht.

Provinciale Synode van Zuid-Holland.

De Prov. Synode der Geref. Kerken in Zuid-Holland zal dit jaar D. V. gehouden worden op 23 en 24 Juni a.s. in de Westerkerk te 's Gravenhage, Stukken voor het agendum, benevens opgave van namen der afgevaardigden, worden ingewacht vóór 28 Mei aan het adres van den heer J. van Golverdinge te 's Gravenhage.

Namens de roepende kerk van 's Gravenhage (A en B):
W. DOORN, *v. d. m.*
J. VAN GOLVERDINGE, *Ouderl.*
R. K. BROUWER, *v. d. m.*
J. J. VAN ROODE, *Ouderl.*

Op het Agendum voor de Provinciale diaconale conferentie der Gereformeerde kerken in Zuid-Holland, te houden te Rotterdam, op Donderdag 14 Mei 1903, in het kerkeraadsgebouw aan de Ammanstraat No. 25, komt nog voor:

4. Is de Diaconie der Gereformeerde kerk verplicht het volle bedrag in te vullen op de lijst, door de Regeering toegezonden?

(*Heinenoord.*)

Classis Dokkum.

Vergadering van 16 en 22 April 1903.

Ds. Veltman, voorzitter der roepende Kerk van Nijawier, opent de vergadering op de gebruikelijke wijze.

Uit de lastbrieven blijkt dat alle kerken de Classis vertegenwoordigd zijn.

In het moderamen nemen, naast Ds. O. de Roos naar toerbeurt Praeses, zitting: Ds. Parlevliet als Assessor en Ds. Van der Kouwe als Scriba.

Het examen van den Weleerw. heer J. Jansen, Docts in de Theol. aan de V. U. te Amsterdam, en beroepen Predikant te Ooster-Nijkerk, neemt een aanvang.

Als Prov. Dep. zijn tegenwoordig: Ds. J. R. Dijkstra, Ds. H. Siertsema en Ds. O. de Roos.

Met algemeene stemmen wordt besloten broeder Jansen toe te laten tot den dienst van Woord en Sacramenten. De Praeses deelt hem dit besluit mede en wenscht hem 's Heeren zegen toe.

Daarop heeft de onderteekening van de form. plaats.

Ingezondene stukken:

a. Een schrijven van de Class. Verg. te Ermelo, dat voor kennisgeving wordt aangenomen.

b. Een schrijven van de classis Drachten. Naar aanleiding van dit schrijven wordt den Cl. Corresp. Ds. Bakker opgedragen er op te werken, dat er plaatselijke correspondenten optreden om de zaak der Theol. School te bevorderen.

c. Een schrijven van den Kerkeraad der Geref. Kerk te Leeuwarden als Synodale Kerk, inhoudende: mededeeling, wanneer de Prov. Synode zal gehouden worden, en verzoek, om Deput. daarheen af te vaardigen en voorstellen en punten tijdig op te geven.

De mededeeling wordt voor kennisgeving aangenomen en aan het verzoek zal voldaan worden.

Benoemingen: Kerkvisitatoren O. Ring, Ds. U. Faber en Ds. C. Vermaat Primi, Ds. S. Veldman en Ds. S. Huismans secundes. — W. Ring, Ds. H. H. Woudstra en Ds. J. W. v. d. Kouwe Primi, Ds. B. Roorda en Ds. O. de Roos secundi. Voor Examina Ds. Woudstra, Ds. Tromp en Ds. Verburg. Art. 19 Ds. Woudstra Primi, Ds. Roorda secundi.

Voor approbatie van beroep en ontslag de Kerken van Dokkum *A B*.

Voor hulpbehoevende Kerken: H. J. Boorsma primi, P. Tilkema secundi. Questor Cl. P. Tilkema primi, H. J. Boorsma secundi. Voor collecten Theol. School en Theol. Faculteit der Vrije Universiteit, Ds. O. de Roos Primi, Ds. B. Roorda secundi. Regeling vacaturebeurten de Kerk van Niawier.

Voor Zendingsarbeid: Ds. S. Tromp primi, Ds. M. Parlevliet secundi. Archief en corresp.: de Kerk van Dokkum *B*. Art. 13 D.K.O. Ds. U. Faber primi, Ds. J. W. v. d. Kouwe secundi. Classicale corresp. Theol. School Ds. K. Bakker.

Rapporten:

a. De broeders Ph. Roorda en de Jong rapporteeren dat ze de boeken, van het fonds voor de nagelaten betrekkingen der verongelukte visschers hebben nagezien en in orde bevonden.

b. De broeders, die een rapport zouden indienen over de doopleden, verklaren daar nog niet mede gereed te zijn.

c. Ds. Faber brengt rapport uit over de gehouden Kerkvisitatie in den O. Ring.

d. Ds. Vermaat en Ds. Verburg rapporteeren dat de stukken van Ds. B. Heeres, die naar de kerk van De Lier staat te vertrekken, in orde zijn en adviseeren dat hem de acte van losmaking kan worden verleend.

De praeses spreekt broeder Heeres, die gevraagd had de vergadering te mogen verlaten, in hartelijke bewoordingen toe, dat door broeder Heeres insgelijks met treffende woorden wordt beantwoord, waarop hij van de broederen afscheid neemt en vertrekt.

e. Ds. Woudstra leest zijn regeling voor, die hem opgedragen was te maken, omtrent de tijden van het vergaderen dezer Classis. Met algemeene stemmen wordt die regeling aangenomen en aanstonds in werking gesteld, zoodat de praeses het voorstel doet deze vergadering te sluiten, om ze de volgende week D.V. des Woensdags 22 April 's namiddags 2 uur voort te zetten.

Aldus besloten, sluit de praeses deze vergadering met dankzegging.

Voortzetting van de Vergadering van 16 April op Woensdag 22 April 's namiddags 2 uur te Dokkum.

Na nog een breede bespreking over het rapport van de Kerkvisitatie O. Ring verleden week voorgelezen, wordt genoemd rapport goed gekeurd en de Rapporteurs dank gezegd.

Ds. Vermaat rapporteert namens de Kerkeraden van Anjum en Paesens, die belast waren met het toezicht op den heer Kuiper, die als oefenaar de Kerk van Schiermonnikoog dient, dat ze allen lof hebben voor den arbeid van genoemden broeder, dat met dankbaarheid wordt vernomen; genoemde Kerken worden opnieuw verzocht om voortaan zich met het toezicht te willen belasten, dat bereidwillig wordt aangenomen.

Tot Deputaten voor de e. k. Prov. Synode worden benoemd: Dienaren des Woords Ds. O. de Roos en Ds. B. Roorda Primi en Ds. T. Bos en Ds. K. Bakker Secundi. Ouderlingen Ph. Roorda en P. Meindertsma Primi en R. J. Feitsma en P. Tilkema Secundi.

Als roepende Kerk voor de e. k. Class. Vergadering wordt Murmerwoude aangewezen.

De e. k. Class. Vergadering zal gehouden worden D. V. 23 Juli a.s.

Namens de Classis voornoemd,
J. W. v. D. KOUWE, *Scriba.*

Ferwerd, 28 April 1903.

Buitenland.

Frankrijk. Een nieuw schrikbewind.

De anti-christelijke geest die de Fransche regeering bezielt, is niet tevreden met de verdrijving van de niet door haar erkende congregatiën. De minister-president Combes heeft nu den bisschoppen streng verboden voortaan op de kansels der staatskerk de verdreven predikers te laten optreden, die anders zoo menigmaal in de vasten in de kerken prediken. Daarbij zijn in Frankrijk alle kapellen en kerken gesloten, die naast de officieele kerken waren gesticht. Hiermede is de minister nog niet te vreden. Hij laat zich ook inlichten om te weten tot welke richting de staatsambtenaren behooren, en met die inlichtingen wordt bij bevordering enz. gerekend.

De heer F. de Pressensé, zoon van den overleden predikant Edmond de Pressensé, ook in Nederland wel bekend, wil den minister overtreffen. Hij heeft een wetsontwerp ingediend, waarin voorgesteld wordt, dat alle tractementen die aan pastoors of predikanten uitbetaald worden, zullen ingetrokken worden; hun die boven de 45 jaar oud zijn en 20 dienstjaren hebben, zal een pensioen van hoogstens 600 francs, d. i. nog geen *f* 300, verzekerd worden. De staat en gemeenten behooren beslag te leggen op alle goederen, zoowel roerende als onroerende, welke aan de kerken toebehooren, als deze niet bewijzen kunnen dat die goederen door legaten zonder medewerking van den staat of de gemeenten verkregen werden. De gebouwen, kerken of pastoriën worden of aan burgerlijke vereenigingen verhuurd, die voor onderhouden van den eeredienst gevormd zijn, of andere vereenigingen die bijv. voordrachten laten houden of feesten organiseeren. Het bouwen van nieuwe kerken is streng verboden.

Voorts worden alle geestelijken, die de regeering beschimpen, met boeten van 500 tot 5000 francs bedreigd. Wanneer herderlijke brieven of synodale besluiten worden voorgelezen, waarin aangezegd wordt, om ongehoorzaam te zijn aan de wetten des lands, wordt een boete van 1000 tot 10,000 francs opgelegd. De boete van 100—1000 francs wordt bedreigd, wanneer men door schimp of dreiging, iemand bewegen wil voor de kosten van den eeredienst bij te dragen. Ook worden dezelfde bepalingen, die voor alle andere vergaderingen van kracht zijn, ook van toepassing verklaard voor de kerkelijke bijeenkomsten.

Dit is nu de vrije kerk in den „vrijen staat"! En dit alles wordt voorgesteld door een man die in Frankrijk voor een vertegenwoordiger van het protestantisme doorgaat. De Pressensé heeft dit ontwerp aan de vrijdenkers onder zijn medeafgevaardigden voorgelegd, en het zal denkelijk wel door de socialisten overgenomen worden. Men kan zich nu voorstellen, hoe de liberalistische heeren denken over de vrijheid der kerk, wanneer het concordaat opgeheven wordt.

Weldra zullen 15,964 personen, die zich aan he. onderwijs wijdden en tot een of andere orde behooren, het land uitgewezen worden!

Het spreekt wel van zelf, dat de bevolking, die nog aan haar kerk vasthoudt, zich tot verweer toerust. Men heeft reeds eene „vereeniging tot verdediging der volksscholen opgericht, waarvan de graaf De Haussonville aan het hoofd staat. Deze vereeniging heeft buiten Parijs reeds 120 comité's met 2000 leden. Het zal daarbij niet blijven.

Op de openbare scholen zullen de boeken van Quinet moeten verdwijnen. Men kan het hem niet vergeven, dat hij geschreven heeft: „Een volk dat de Godsgedachte verliest, verliest daarmede elk ideaal.... Ik geloof dat een atheïstisch volk.... aan zedelijken hongerdood sterven moet, even als een volk dat te ver in de woestijn doordringt, veroordeeld is om van dorst te sterven." In dien geest zijn de boeken die op de leekenschool gebruikt worden. Daarom moeten zij weg.

De minister van marine wil den minister-president op zijde streven. Daarom verbood hij dat een godsdienst leeraar in een hospitaal of gevangenis zal worden toegelaten, als hij niet door een zieke of gevangene geroepen wordt. Als hij daar verschijnt op verzoek, mag hij geen gebed uitspreken en geen godsdienstige handeling verrichten, als alleen het laatste oliësel toedienen aan zieken die weldra zullen sterven. Roomsche geestelijken mogen niet meer, gelijk tot hiertoe, in hospitalen wonen, en alleen zulke schepen, die voor den oorlog zijn toegerust mogen geestelijken mede nemen.

Het is alsof de dagen van het schrikbewind zijn teruggekeerd. Reeds doet de militaire macht dienst om de maatregelen van geweld ten uitvoer te leggen. Arm Frankrijk!

Duitschland. Twee vergaderingen over de sociale nooden en eene tot wederlegging van de beweringen van Prof. Delitzsch.

In 1890 werd er voor het eerst een Evangelisch sociaal congres gehouden. Na een bestaan van dertien jaar moet iemand die tot oordeelen bevoegd is, getuigen, dat de vergaderingen dienen om het ongeloof en het halfgeloof gelegenheid te geven met elkander van gedachten te wisselen. De zaak van het Evangelie wordt daardoor waarlijk niet bevorderd.

Dezer dagen kwam te Berlijn de „vrije kerkelijk sociale conferentie" samen. De handelingen dier conferentie lezend, wordt men weldadig aangedaan, als men daaruit leert hoe mannen als Professor Seeberg en de hofprediker Stocker een ondubbelzinnige belijdenis aflegden van Christus als den Zoon Gods, als den opgewekten Heiland en Middelaar, zonder dat één stem zich daartegen verhief'. Zoo leest men in een Duitsch kerkelijk blad. Doch wij vragen: moet men daarvoor een vrij kerkelijke sociale conferentie houden? Nu is het ons wel bekend, dat in den laatsten tijd door het optreden van hoogleeraren als Harnack en Delitzsch het geloof aan de Godheid van Christus bij velen werd geschokt, doch wij kunnen het niet voor eene bijzonderheid houden dat een hoogleeraar in de Theologie en een hofprediker op een vergadering, waar over sociale zaken gehandeld worden zal, het uitspreken, dat zij nog aan de oude waarheden, die de geheele Christelijke Kerk, ook de Roomsche, belijdt, vasthouden.

Het voornaamste wat op de vrije kerkelijke conferentie ter sprake kwam, was het vrouwenkiesrecht. Tot ons leeswezen moeten wij getuigen dat hetgeen Dr. Stocker hierover in het midden bracht en wat door de vergadering ten deele beaamd werd, ons voorkomt van de goede lijn af te voeren. Men gaf namelijk in de referaten zooveel mogelijk toe aan de eischen van de „Evangelische sociale Frauenverein"; een vereeniging van vrouwen die meent dat de vrouw evengoed stemrecht toekomt als den man. Er werd o. a. door Stocker beweerd, dat vrouwen in de gemeente evengoed hunne stem moeten uitbrengen tot beroeping van een predikant als mannen. Ook leerde hij dat het algemeene gelijke en directe kiesrecht in beginsel ook aan de vrouwen aanspraak gaf op het volle stemrecht. Alleen omdat het voor de vrouw onmogelijk is, welke onmogelijkheid in hare natuur gegrond is, om alle staatkundige plichten te vervullen, kan haar het stemrecht onthouden worden! Hieruit volgt, en deze consequentie zal zeker getrokken worden, dat wanneer een vrouw hare plichten als staatsburgeres wil vervullen, men haar ook stemrecht geven moet.

De raad om bij het sturen in feministische richting de noodige behoedzaamheid in acht te nemen werd door de onderwijzeres Freitag in den wind geslagen. Deze dame erkende dat zij „een radicale" was, en dat de radicalen geen nieuwe rechten, maar eene nieuwe wereldbeschouwing wenschen. Zij wilde niet er van weten dat het huwelijk de bestemming der vrouw is. „Het huwelijk, zeide Fräulein Freitag, is met een vloek ingezegend geworden: hij zal uw heer zijn. Dat is slavernij!

Wanneer op een kerkelijk sociale vergadering zulke uitdrukkingen vernomen worden, welke toonen dat de spreekster geheel met Gods Woord gebroken heeft, dan is toch duidelijk dat ook die conferentie gevaar loopt om op dezelfde klip te stooten waarop het Evangelisch sociale congres schipbreuk geleden heeft.

Eene eigenaardige vergadering werd den 8en April ll. in het Burger Museum te Stuttgart gehouden. „Kirchenrat, Dr. Kroner, de Opperrabijn, hield een voordracht over „die Keilschriftforschung und die Bibel". Het gehoor van honderden personen bestond hoofdzakelijk uit Joden. Toch waren ook aan predikanten der Evangelische kerk toegangskaarten voor gereserveerde plaatsen gezonden. In den uitnoodigingsbrief las men: „De aanvallen die Prof. Delitzsch te Berlijn op grond van zijne Assyriologische onderzoekingen in woord en schrift tegen den Bijbel en het Jodendom gericht heeft, welke evenzeer de Christelijke religie als de Joodsche treffen, eischen verweer en vragen een onderzoek naar hun wetenschappelijk recht. In alle kringen, waarin men aan den Goddelijken oorsprong en aan de zedelijke waarde, zoowel als aan de beschavende kracht van den Bijbel, wil vasthouden, bestaat dringend behoefte aan het bewijs dat de consequentiën, die Delitzsch trekt, niet te aanvaarden zijn.

Dr. Kroner behandelde zijn onderwerp in een schoone voordracht. Op deze vergadering werd niet gediscussieerd, maar het is te begrijpen dat de opperrabijn ook door Joden over zijn lezing aangevallen wordt.

Gemengd nieuws.

Dezer dagen zou in de St. Paul's kerk, de hoofdkerk der Anglicanen te Londen, een »communion service" gehouden worden, ter herdenking van de krijgslieden die in den Zuid-Afrikaanschen oorlog omkwamen. *The Record* deelde mede dat den dienst op Roomsche manier, met gebeden voor den dooden zou plaats hebben. Officieel werd dit echter tegengesproken. Van achteren blijkt het dat wel een poging is aangewend om een zoodanigen dienst te doen plaats hebben, maar dat die poging mislukte. De nationale Cathedraal blijkt dus nog niet open te staan voor kerkelijke vormen die alleen hen bevredigen, die tot de uiterste voorstanders van het Ritualisme moeten gerekend worden. Men was van voornemens om het volgend gebed te uiten: »Rust en eeuwige vrede, Heere, geef die uit genade aan hen; laat uw licht hen eeuwiglijk beschijnen." In één woord, men had den dienst willen maken tot een Requiem mis.

De stad Glasgow had vroeger tot devies; »Glasgow bloeie onder de prediking des Woords." Voor dertig jaar liet het stadsbestuur de woorden »onder de prediking des Woords" weg. De tegenwoordige Lordmayor der stad, de heer Chisholm, een beslist belijder van den Christus, heeft onlangs voorgesteld, het devies van Glasgow weer in zijn vroegeren vorm te herstellen. De gemeenteraad benoemde een commissie om die zaak te onderzoeken.